ผลการใช้โปรแกรมการสร้างพลังเพื่อพัฒนาศักยภาพของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในการป้องกันการสูบบุหรี่ อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม

The Effects of Utilizing a Program for Empowerment for Developing Potentials on Smoking Prevention of Lower-Secondary Students in Amphoe Na Wha, Changwat Nakhon Phanom

วิทยา โฉมมงคล *

บทคัดย่อ

องค์การอนามัยโลกได้ประกาศในปี พ.ศ.2523 ว่าบุหรี่เป็นปัญหาสาธารณสุขของโลกปัจจุบันและเป็นสาเหตุที่สามารถหลีกเลี่ยงหรือป้องกันได้ โดยการสูบบุหรี่นับเป็นสาเหตุการป่วยและตายของประชากรโลกที่สำคัญ ปัจจุบันการสูบบุหรี่เป็นที่นิยมสูบอย่างแพร่หลาย และได้แพร่ระบาดมากในกลุ่มเยาวชน ซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่ในวัยเรียน โดยเฉพาะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สำหรับประเทศไทยพบว่านักเรียนเหล่านี้มีอายุอยู่ในช่วง 3-15 ปี ซึ่งตรงกับช่วงของอายุเฉลี่ย 14 ปี ที่พบว่ามีการเริ่มสูบบุหรี่กันมากการสูบบุหรี่จะเพิ่มมากขึ้นในต่างจังหวัด โดยเฉพาะในเขตชนบท ดังนั้น จึงสมควรต้องเร่งดำเนินการแก้ไขโดยการดำเนินการป้องกันการสูบบุหรี่ในเยาวชน โดยเฉพาะในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งอยู่ในช่วงอายุที่มีความเสี่ยงตามข้อมูลดังกล่าว

ความมุ่งหมายของการวิจัยในครั้งนี้ เพื่อหาผลของการใช้โปรแกรมการสร้างพลังกับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในการป้องกันการสูบบุหรี่ อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม ในกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ กลุ่มละ 60 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย ใช้รูปแบบการอบรมโปรแกรมการสร้างพลัง แล้วติดตามผลหลังทดลองในทั้งสองกลุ่ม โดยใช้แบบ สอบถามการเห็นคุณค่าในตนเอง วัดการรับรู้อันตรายของการสูบบุหรี่ และวัดความเชื่อในความสามารถด้านการป้องกันการสูบบุหรี่ มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.91 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐานใช้ Paired Samples t-test และ Independent Samples t-test

ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังการเข้ารับโปรแกรมการสร้างพลัง กลุ่มทดลองมีการเห็นคุณค่าในตนเอง การรับรู้อันตรายของการสูบบุหรี่ และความเชื่อในความสามารถด้านการป้องกันการสูบบุหรี่เพิ่มขึ้นจากระดับปานกลางไปเป็นระดับสูง และสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

โดยสรุป การใช้โปรแกรมการสร้างพลังเพื่อพัฒนาศักยภาพของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สามารถทำให้มีการเห็นคุณค่าในตนเอง การรับรู้อันตรายของการสูบบุหรี่ และมีความเชื่อในความสามารถด้านการป้องกันการสูบบุหรี่มากขึ้นได้ จึงสมควรนำรูปแบบการใช้โปรแกรมดังกล่าว ไปใช้ในโรงเรียนอื่นๆ ที่มีลักษณะคล้ายกันได้

* *สำนักงานสาธารณสุขอำเภอนาทม จังหวัดนครพนม*

03-vittaya 17 6/20/08, 11:34 AM
Black

Abstract

WHO has announced since 1980 that tobacco is the current world's public health problem and it is the cause which can be avoided and prevented by regarding that smoking is an important cause of illnesses and deaths of people in the world. Currently smoking is popularly practiced and it has greatly spread among young people who mostly are at school age, particularly among lower-secondary students. In Thailand it has been found that these students are 13-15 years old, at an average age of 14 years, which has been found that many of them begin smoking. Smoking has been increasing upcountry, particularly in rural areas. Therefore, it is appropriate to accelerate improving the problem by operating prevention of smoking among young people, especially at the lower-secondary education level, who are at the risk age according to the data mentioned.

This study aimed to examine the effects of utilizing a program for empowerment on smoking prevention of lower-secondary students in Amphoe Na Wha, Changwat Nakhon Phanom, in an experimental group and a comparison group, 60 students each. They were obtained using the simple random sampling technique. The training model of the program for empowerment was used and then there were follow-ups after the experiment in both groups. A questionnaire on self-appreciation, perception of danger of smoking, and belief in ability to prevent smoking with a reliability of 0.91. The statistics used for analyzing the collected data were percentage, mean, and standard deviation ; and paired samples t-test and independent t-test were employed for testing hypotheses.

The results of the study revealed that after receiving the program for empowerment, the experimental group increased self-appreciation, perception of danger of smoking, and beliefs in ability to prevent smoking from being at a medium level to be at a high level, and it was significantly higher than the comparison group ($p < 0.05$).

In conclusion, the utilization of the program for empowerment for developing potentials on smoking prevention of lower-secondary students could facilitate and enhance more self-appreciation, perceptions of danger of smoking, and beliefs in ability to prevent smoking. Therefore, the model of utilizing the program mentioned should be implemented in other schools with similar characteristics.

ความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์การสูบบุหรี่ของประเทศไทยจำนวนผู้สูบบุหรี่ตามภาคต่างๆในปี 2544 พบว่าทุกภาคยกเว้นกรุงเทพมหานคร มีอัตราส่วนของประชากรที่สูบบุหรี่เป็นประจำ อายุ 11 ปีขึ้นไปไม่แตกต่างกันมากนัก ดังนี้ อันดับ 1 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 23.30 อันดับ 2 ภาคใต้ ร้อยละ 22.00 อันดับ 3 ภาคเหนือ ร้อยละ 21.70 อันดับ 4 ภาคกลาง ร้อยละ 18.30 อันดับ 5 กรุงเทพมหานคร ร้อยละ 14.70

การที่เยาวชนเริ่มสูบบุหรี่กันมากและสูบบุหรี่เมื่ออายุยังน้อยนับเป็นปัญหาสำคัญที่จะต้องเร่งดำเนินการแก้ไข เนื่องจากการเริ่มสูบบุหรี่ของเยาวชนจะทำให้กลายไปเป็นผู้ใหญ่ที่ติดบุหรี่และเสียชีวิตก่อนวัยอันควรด้วยโรคที่เกิดจากบุหรี่ นอกจากนี้การที่เยาวชนยิ่งเริ่มสูบบุหรี่เร็วขึ้นเท่าใดโอกาสเสี่ยงต่อการเสียชีวิตก่อนวัยอันควรจะเพิ่มมากขึ้นเท่านั้น โดยมีการประมาณว่าถ้าเริ่มสูบบุหรี่ตั้งแต่อายุ 25 ปี อายุจะสั้นลง 4 ปี แต่ถ้าเริ่มสูบเมื่ออายุ 15 ปี อายุจะสั้นลง 8 ปี ซึ่งการเริ่มสูบบุหรี่ตั้งแต่อายุน้อยจะมีผลทำให้สูบบุหรี่ติดเป็นนิสัยตั้งแต่เด็ก มีแนวโน้มที่จะเป็นคนสูบบุหรี่จัดในอนาคต ทำให้ยากต่อการเลิกบุหรี่ และมีโอกาสเกิดการเจ็บป่วยได้มากกว่าคนที่เริ่มสูบในวัยผู้ใหญ่ นอกจากนี้การเริ่มสูบบุหรี่ของเยาวชนจะเป็นจุดเริ่มต้นที่นำไปสู่การใช้สารเสพติดอื่นๆ ต่อไป

เนื่องจากเยาวชนส่วนใหญ่จะอยู่ในวัยเรียน ดังนั้นการสูบบุหรี่จึงเป็นปัญหาสำคัญและพบได้บ่อยในนักเรียน โดยเฉพาะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่พบว่า เป็นวัยที่มีการเริ่มสูบบุหรี่กันมาก สำหรับประเทศไทยพบว่านักเรียนมีอายุอยู่ในช่วง 13-15 ปี ซึ่งตรงกับช่วงของอายุ

03-vittaya 18 6/20/08, 11:34 AM

Black

เฉลี่ย 14 ปี ที่พบว่ามีการเริ่มสูบบุหรี่กันมาก การสูบบุหรี่จะเพิ่มมากขึ้นในต่างจังหวัด โดยเฉพาะในเขตชนบท เนื่องจากการรณรงค์ยังน้อยและยังเข้าไม่ถึงประชาชนดังกล่าว

ดังนั้นจึงต้องเร่งดำเนินการแก้ไขโดยการดำเนินการป้องกันการสูบบุหรี่ในเยาวชนโดยเฉพาะ ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งอยู่ในช่วงอายุที่มีความเสี่ยงตามข้อมูลข้างต้น โดยใช้แนวคิด "การสร้างพลัง" ซึ่งเป็นรูปแบบที่เน้นให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถระบุปัญหาของตน มีการคิดวิเคราะห์ปัญหาเพื่อหาสาเหตุ และความเป็นมาของปัญหาอย่างใช้วิจารณญาณ (Critical Thinking) การมองสภาพสังคมที่ควรจะเป็น และพัฒนากลวิธีที่จะแก้ไขอุปสรรค เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ นอกจากจะช่วยส่งเสริมให้บุคคลมีการนับถือตนเอง มีความเชื่อในความสามารถของตนเองสูงขึ้น และทำให้มีพฤติกรรมสุขภาพที่ถูกต้องมากขึ้นในระดับแต่ละบุคคลแล้วยังมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงในระดับกลุ่มของบุคคลในสังคมอีกด้วย ผู้วิจัยได้เลือกนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม เป็นประชากรเป้าหมายของการวิจัยหาวิธีการในการป้องกันการสูบบุหรี่ในกลุ่มเยาวชนครั้งนี้ เพราะเป็นตัวแทนของเยาวชนเขตชนบทจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งมีความเสี่ยงในการสูบบุหรี่เพิ่มขึ้นตามข้อมูลที่กล่าวมาแล้ว

การศึกษาผลการใช้โปรแกรมการสร้างพลังเพื่อพัฒนาศักยภาพในการป้องกันการสูบบุหรี่ สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นนี้ ทำการศึกษาในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยนำแนวคิดการสร้างพลังมาใช้ในการฝึกอบรมนักเรียนในเรื่องเกี่ยวกับบุหรี่ จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีการเห็นคุณค่าในตนเองมีการรับรู้อันตรายของการสูบบุหรี่ และมีความเชื่อในความสามารถด้านการป้องกันการสูบบุหรี่ได้ ซึ่งจะทำให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและสร้างค่านิยมสังคมเพื่อการไม่สูบบุหรี่ในที่สุด

สมมติฐานการวิจัย

มีการเห็นคุณค่าในตนเอง การรับรู้อันตรายของการสูบบุหรี่ และความเชื่อในความสามารถด้านการป้องกันการสูบบุหรี่เพิ่มขึ้นหลังการทดลอง

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Research) กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือกลุ่มทดลอง (Experimental Group) 1 กลุ่ม และกลุ่มเปรียบเทียบ (Comparison Group) 1 กลุ่ม ใช้เวลาในการดำเนินการวิจัยทั้งสิ้น 8 สัปดาห์ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลก่อนการทดลองและหลังการทดลอง ในกลุ่มทดลองทำการประยุกต์ใช้การอบรมตามโปรแกรมการสร้างพลัง ส่วนกลุ่มเปรียบเทียบให้เป็นไปตามปกติ จากนั้นเก็บข้อมูลภายหลังการทดลองทั้ง 2 กลุ่ม ใช้เวลาในการอบรม 2 วัน และติดตามผลการดำเนินงานตามแผน 2 ครั้ง ใช้เวลาครั้งละ 1 วัน จากนั้นทำการติดตามกิจกรรมตามโปรแกรม จนครบระยะเวลา 8 สัปดาห์ มีการเลือกกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จากโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้งหมด จำนวน 2 แห่ง โดยศึกษานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 การเลือกกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จากขนาดตัวอย่างทั้งหมด 120 คน กลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบเลือกกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กำหนดสัดส่วนชั้นละ 20 คน จนครบ 60 คนในแต่ละกลุ่ม จากนั้นใช้การสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับสลากตามหมายเลขรายชื่อนักเรียนที่บันทึกไว้ในทะเบียนของแต่ละชั้นเรียนจนครบตามตัวอย่างที่ต้องการโดยไม่ซ้ำคนเดิม

การดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ได้แบ่งการดำเนินงานออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่

1. **ระยะก่อนทดลอง** เป็นการติดต่อประสานงานและเตรียมความพร้อมของทีมงาน

03-vittaya 19 6/20/08, 11:34 AM
Black

2. ระยะดำเนินการทดลอง กลุ่มทดลองเป็นกลุ่มที่ได้รับการเข้าร่วมกิจกรรมในโปรแกรมการสร้างพลังส่วนกลุ่มเปรียบเทียบเป็นกลุ่มที่ได้รับการดูแลตามปกติจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข มีการเก็บข้อมูลโดยการตอบแบบสอบถาม ของนักเรียนในโรงเรียน ทั้งในกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ หลังดำเนินการทดลอง และดำเนินกิจกรรมโดยใช้โปรแกรมการสร้างพลัง จำนวน 1 ครั้ง โดยใช้เวลาในการดำเนินงาน 2 วัน และติดตามผลการดำเนินงานตามแผน 2 ครั้ง ใช้เวลาครั้งละ 1 วัน

3. ระยะหลังการทดลอง วัดผลหลังการทดลองในสัปดาห์ที่ 4 โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลตามแบบสอบถามทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ เพื่อตอบแบบสอบถาม การการเห็นคุณค่าในตนเอง การรับรู้อันตรายของการสูบบุหรี่ ความเชื่อในความสามารถด้านการป้องกันการสูบบุหรี่และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ในกลุ่มทดลอง นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ ก่อนนำไปวิเคราะห์ และในการติดตามผลหลังการทดลองผู้วิจัยติดตามผลหลังจากผู้เข้ารับการอบรม ผ่านการอบรมไปแล้ว 8 สัปดาห์ ผู้วิจัยได้ในการติดตามผลการดำเนินงานจัดทำแผนด้านการบริหารจัดการเกี่ยวการป้องกันการสูบบุหรี่ภายในโรงเรียนแลกเปลี่ยนประสบการณ์และแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานร่วมกันโดยใช้กระบวนการกลุ่ม

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ คัดเลือกจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม ที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน เพื่อทำการควบคุมตัวแปรภายนอกที่อาจมีอิทธิพลต่อการวิจัย อีกทั้งกำหนดคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษามีลักษณะเบื้องต้นที่ใกล้เคียงกัน จำนวน 3 แห่ง การสุ่มตัวอย่างโรงเรียน ใช้การสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับสลากเลือกกลุ่มทดลอง 1 แห่ง และกลุ่มเปรียบเทียบ 1 แห่ง การหาขนาดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ มีการคำนวณกรณีที่ทราบจำนวนประชากร การคำนวณขนาดตัวอย่างเพื่อประมาณสัดส่วน (วรพจน์ พรหมสัตยพรต. 2546 : 12 ; อ้างอิงมาจาก Wayne. 1995) โดยให้มีความคลาดเคลื่อนในการประมาณสัดส่วนไม่เกินร้อยละ 5 โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการคำนวณกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยทั้งหมด 120 คน กลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ เลือกกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กำหนดสัดส่วนชั้นละ 20 คน จนครบ 60 คนในแต่ละกลุ่ม จากนั้นใช้การสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับสลากตามหมายเลขรายชื่อนักเรียนที่บันทึกไว้ในทะเบียนของแต่ละชั้นเรียนจนครบตามตัวอย่างที่ต้องการ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ครั้งนี้ ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ โปรแกรมการสร้างพลัง ใช้เวลาในการดำเนินการอบรม 2 วัน ใช้วิธีการบรรยาย ทดลองการปฏิบัติ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองและหลังการทดลองในกลุ่มเดียวกัน ใช้สถิติ Paired Samples t-test

3. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยหลังการทดลองระหว่างกลุ่มใช้สถิติ Independent Samples t-test

ผลการทดลอง

เปรียบเทียบความแตกต่าง ของกลุ่มทดลองในระยะก่อน และหลังการทดลอง

03-vittaya 20 6/20/08, 11:35 AM
Black

ตารางที่ 1 ระดับการเห็นคุณค่าในตนเอง ของกลุ่มทดลอง

ระดับการเห็นคุณค่าในตนเอง	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำ (0-50)	1	1.7	0	0.0
ปานกลาง (51-75)	51	85.0	19	31.7
สูง (76-100)	8	13.3	41	68.3

จากตารางที่ 1 พบว่ากลุ่มทดลองมีการเห็นคุณค่าในตนเองหลังการทดลองเพิ่มขึ้นจากระดับปานกลางเป็นระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 68.3

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความแตกต่างการเห็นคุณค่าในตนเอง ของกลุ่มทดลอง

การทดสอบ	$\overline{X}$	S.D.	df	t	*p*-value
ก่อนการทดลอง	54.3	6.8	59	-9.2	< 0.001*
หลังการทดลอง	62.1	3.9			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < 0.05$

จากตารางที่ 2 พบว่ากลุ่มทดลองมีการเห็นคุณค่าในตนเองหลังการทดลองเพิ่มขึ้นจากก่อนได้รับโปรแกรมการสร้างพลังอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (p < 0.001)

ตารางที่ 3 ระดับการรับรู้อันตรายของการสูบบุหรี่ ก่อนและหลังการทดลอง ของกลุ่มทดลอง

ระดับการรับรู้อันตรายของการสูบบุหรี่	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำ (0-50)	0	0.0	0	0.0
ปานกลาง (51-75)	48	80.0	2	3.3
สูง (76-100)	12	20.0	58	96.7

จากตารางที่ 3 พบว่ากลุ่มทดลองมีการรับรู้อันตรายของการสูบบุหรี่ หลังการทดลองเพิ่มขึ้นจากระดับปานกลางเป็นระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 96.7

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบความแตกต่างการรับรู้อันตรายของการสูบบุหรี่ ก่อนและหลังการทดลอง ของกลุ่มทดลอง

การทดสอบ	$\overline{X}$	S.D.	df	t	p-value
ก่อนการทดลอง	54.2	7.3	59	-14.4	< 0.001*
หลังการทดลอง	69.5	5.2			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < 0.05$

จากตารางที่ 4 พบว่ากลุ่มทดลอง มีการรับรู้อันตรายของการสูบบุหรี่ หลังการทดลองเพิ่มขึ้นจากก่อนได้รับโปรแกรมการสร้างพลังอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (p < 0.001)

03-vittaya 21 6/20/08, 11:35 AM
Black

ตารางที่ 5 ระดับความเชื่อในความสามารถด้านการป้องกันการสูบบุหรี่ ของกลุ่มทดลอง

ระดับความเชื่อในความสามารถด้านการป้องกันการสูบบุหรี่	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำ (0-50)	0	0.0	0	0.0
ปานกลาง (51-75)	46	76.7	2	3.3
สูง (76-100)	14	23.3	58	96.7

จากตารางที่ 5 พบว่ากลุ่มทดลองมีความเชื่อในความ สามารถด้านการป้องกันการสูบบุหรี่หลังการทดลองเพิ่มขึ้นจากระดับปานกลางเป็นระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 96.7

ตารางที่ 6 การเปรียบเทียบความแตกต่างความเชื่อในความสามารถด้านการป้องกันการสูบบุหรี่ ของกลุ่มทดลอง

การทดสอบ	$\overline{X}$	S.D.	df	t	*p*-value
ก่อนการทดลอง	53.6	7.7	59	-15.1	< 0.001*
หลังการทดลอง	72.1	5.2			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < 0.05$

จากตารางที่ 6 พบว่า กลุ่มทดลองมีความเชื่อในความสามารถด้านการป้องกันการสูบบุหรี่หลังการทดลองเพิ่มขึ้นจากก่อนได้รับโปรแกรมการสร้างพลังอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p < 0.001$)

ตารางที่ 7 ระดับการเห็นคุณค่าในตนเอง หลังการทดลอง

ระดับการเห็นคุณค่าในตนเอง	กลุ่มทดลอง		กลุ่มเปรียบเทียบ	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำ (0-50)	0	0.0	1	1.6
ปานกลาง (51-75)	19	31.7	43	71.7
สูง (76-100)	41	68.3	16	26.7

จากตารางที่ 7 พบว่ากลุ่มทดลองมีการเห็นคุณค่าในตนเองหลังการทดลองเพิ่มขึ้นจากระดับปานกลางเป็นระดับสูงมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบที่ส่วนใหญ่มีการเห็นคุณค่าในตนเองระดับปานกลาง

03-vittaya 22 6/20/08, 11:35 AM
Black

ตารางที่ 8 การเปรียบเทียบความแตกต่างการเห็นคุณค่าในตนเอง หลังการทดลอง นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น	$\overline{X}$	S.D.	df	t	p-value
กลุ่มทดลอง	62.1	3.9	118	6.9	0.001*
กลุ่มเปรียบเทียบ	55.7	5.8			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < 0.05$

จากตารางที่ 8 พบว่ากลุ่มทดลองหลังจากการได้รับโปรแกรมการสร้างพลัง มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (p = 0.001)

ตารางที่ 9 ระดับการรับรู้อันตรายของการสูบบุหรี่ หลังการทดลอง

ระดับการรับรู้อันตรายของการสูบบุหรี่	กลุ่มทดลอง		กลุ่มเปรียบเทียบ	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำ (0-50)	0	0.0	0	0.0
ปานกลาง (51-75)	2	3.3	48	80.0
สูง (76-100)	58	96.7	12	20.0

จากตารางที่ 9 พบว่ากลุ่มทดลองมีการรับรู้อันตรายของการสูบบุหรี่หลังการทดลองเพิ่มขึ้นจากระดับปานกลางเป็นระดับสูง มากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบที่ส่วนใหญ่ มีการรับรู้อันตรายของการสูบบุหรี่ระดับปานกลาง

ตารางที่ 10 การเปรียบเทียบความแตกต่างการรับรู้อันตรายของการสูบบุหรี่ หลังการทดลอง

นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น	$\overline{X}$	S.D.	df	t	p-value
กลุ่มทดลอง	69.5	5.2	118	12.5	0.008*
กลุ่มเปรียบเทียบ	54.7	7.6			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < 0.05$

จากตารางที่ 10 พบว่ากลุ่มทดลองหลังจากการได้รับโปรแกรมการสร้างพลัง มีการรับรู้อันตรายของการสูบบุหรี่สูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (p = 0.008)

ตารางที่ 11 ระดับความเชื่อในความสามารถด้านการป้องกันการสูบบุหรี่ หลังการทดลอง

ระดับความเชื่อในความสามารถด้านการป้องกันการสูบบุหรี่	กลุ่มทดลอง		กลุ่มเปรียบเทียบ	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำ (0-50)	0	0.0	0	0.0
ปานกลาง (51-75)	2	3.3	45	75.0
สูง (76-100)	58	96.7	15	25.0

จากตารางที่ 11 พบว่ากลุ่มทดลองมีความเชื่อในความสามารถด้านการป้องกันการสูบบุหรี่หลังการทดลองเพิ่มขึ้นจากระดับปานกลางเป็นระดับสูง มากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบที่ส่วนใหญ่มีความเชื่อในความสามารถด้านการป้องกันการสูบบุหรี่ระดับปานกลาง

03-vittaya 23 6/20/08, 11:35 AM
Black

ตารางที่ 12 การเปรียบเทียบความแตกต่างความเชื่อในความสามารถด้านการป้องกันการสูบบุหรี่ หลังการทดลอง

นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น	$\overline{X}$	S.D.	df	t	p-value
กลุ่มทดลอง	72.1	5.2	118	15.2	0.001*
กลุ่มเปรียบเทียบ	53.8	7.8	118		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < 0.05$

จากตารางที่ 12 พบว่ากลุ่มทดลองหลังจากการได้รับโปรแกรมการสร้างพลัง มีความเชื่อในความสามารถด้านการป้องกันการสูบบุหรี่ สูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (p = 0.001)

สรุปผล

จากการศึกษาวิจัยมีข้อค้นพบสรุปผลได้ ดังนี้

1. **กลุ่มทดลองมีการเห็นคุณค่าในตนเอง** การรับรู้อันตรายของการสูบบุหรี่ และมีความเชื่อในความสามารถด้านการป้องกันการสูบบุหรี่หลังการทดลองเพิ่มขึ้นมากกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. กลุ่มทดลองมีการเห็นคุณค่าในตนเอง การรับรู้อันตรายของการสูบบุหรี่ และมีความเชื่อในความสามารถด้านการป้องกันการสูบบุหรี่ หลังการทดลองเพิ่มขึ้นมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. การติดตามผลระยะหลังการทดลอง พบว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง การรับรู้อันตรายของการสูบบุหรี่ และความเชื่อในความสามารถด้านการป้องกันการสูบบุหรี่ ของกลุ่มทดลองอยู่ในระดับสูง จำนวนและร้อยละของระดับคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเอง การรับรู้อันตรายของการสูบบุหรี่และความเชื่อในความสามารถด้านการป้องกันการสูบบุหรี่ของกลุ่มเปรียบเทียบอยู่ในระดับปานกลาง

อภิปรายผล

จากการศึกษาผลการใช้โปรแกรมการสร้างพลังเพื่อพัฒนาศักยภาพของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในการป้องกันการสูบบุหรี่ อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงการเห็นคุณค่าในตนเอง การรับรู้อันตรายของการสูบบุหรี่ และความเชื่อในความสามารถด้านการป้องกันการสูบบุหรี่ในกลุ่มทดลองหลังการทดลอง ทั้งนี้เป็นผลเนื่องมาจากการได้รับการอบรมการสร้างพลัง กล่าวได้ว่า พฤติกรรมของบุคคลเป็นผลมาจากการเรียนรู้ทางสังคม ซึ่งอาจเป็นประสบการณ์ทางตรงหรือประสบการณ์ทางอ้อมก็ได้ ซึ่งการเรียนรู้เหล่านี้จะกลายเป็นความเชื่อ เป็นข้อมูลในการตัดสินใจที่จะแสดงพฤติกรรมครั้งต่อไป ทำให้คะแนนเฉลี่ยของของกลุ่มทดลองเพิ่มขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นถึงประสิทธิผลของโปรแกรมการสร้างพลัง ต่อการเพิ่มคะแนนเฉลี่ยของการเห็นคุณค่าในตนเอง การรับรู้อันตรายของการสูบบุหรี่ และความเชื่อในความสามารถด้านการป้องกันการสูบบุหรี่ และเมื่อเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลอง พบว่าหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงกว่าก่อนการทดลอง และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อติดตามหลังการทดลองพบว่าระดับคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเอง การรับรู้อันตรายของการสูบบุหรี่ และความเชื่อในความสามารถด้านการป้องกันการสูบบุหรี่ ระยะหลังการทดลอง อยู่ในระดับสูง ดังนั้นจากผลการศึกษาจึงสรุปได้ว่าการใช้โปรแกรมการสร้างพลัง ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ดังนี้

1. **ด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง** ภายหลังการทดลองพบว่ามีการเปลี่ยนแปลงการเห็นคุณค่าในตนเองของกลุ่มทดลองเพิ่มขึ้นจากระดับปานกลางไปเป็นระดับสูง และสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Wallerstein และ Benstein (วิภาภรณ์ เหมไพศาลพิพัฒน์. 2541 : 36 ; อ้างอิงมาจาก Wallerstein Benstein. 1988 : 379) ได้กล่าวว่าการจัดการศึกษาโดย

03-vittaya 24 6/20/08, 11:35 AM
Black

การสร้างพลังนี้ จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความรู้ เจตนคติ มีการนับถือคุณค่าในตนเอง

2. ด้านการรับรู้อันตรายของการสูบบุหรี่ ภายหลังการทดลองพบว่า การรับรู้อันตรายของการสูบบุหรี่ของกลุ่มทดลองเพิ่มขึ้นจากระดับปานกลางไปเป็นระดับสูง และสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากการเข้าร่วมโปรแกรมการสร้างพลังร่วมกับกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เน้นกิจกรรมส่งเสริมการรับรู้อันตรายของการสูบบุหรี่ ซึ่งเป็นการสร้างพลัง และกระตุ้นให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดความตระหนักในปัญหาอันตรายของการสูบบุหรี่ ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา สาเหตุ และแนวทางในการป้องกันโดยชมวีดีทัศน์ และร่วมอภิปรายกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุชญา สีหะวงษ์ และมนัสนันท์ ลิมปวิทยากุล (2547 : 24) ที่ได้ทำการศึกษาประสิทธิผลโปรแกรมการพัฒนาศักยภาพแกนนำชุมชนโดยการสร้างพลัง (Empowerment) พบว่า หลังการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพแกนนำชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงการรับรู้โอกาสเสี่ยง ความคาดหวังในความสามารถของตนเองในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการขับขี่รถจักรยานยนต์ที่ปลอดภัยของตนเองและพฤติกรรมการขับขี่รถจักรยานยนต์เพิ่มขึ้นจากก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$)

3. ด้านความเชื่อในความสามารถด้านการป้องกันการสูบบุหรี่ของกลุ่มทดลอง หลังการทดลองพบว่า ความเชื่อในความสามารถด้านการป้องกันการสูบบุหรี่เพิ่มขึ้นจากระดับปานกลางไปเป็นระดับสูง และสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากการเข้าร่วมโปรแกรมการสร้างพลังร่วมกับกระบวนการเรียนรู้ แบบมีส่วนร่วม เน้นกิจกรรมส่งเสริมความเชื่อในความสามารถด้านการป้องกันการสูบบุหรี่ เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดความสามารถในการจัดการ การวางแผน การจัดองค์กร การบริหารงานบุคคล การอำนวยการ และการควบคุมกำกับติดตาม โดยให้ร่วมกันอภิปราย วิเคราะห์ และหาข้อสรุป สอดคล้องกับการศึกษาของ สุนันทา นันทน์มาโนชญ์ (2545 : 25) ที่ได้ทำการศึกษาโปรแกรมการพัฒนาความคาดหวังในความสามารถของตนเองในการป้องกันโรคเอดส์ของนักเรียนหญิงอาชีวศึกษา พบว่า กลุ่มทดลองมีการเปลี่ยนแปลงในด้านความรู้ ในด้านความคาดหวังในความสามารถของตนเอง ในการป้องกันโรคเอดส์ เพิ่มขึ้นจากก่อนการทดลอง และดีกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ

4. จากการติดตามผลหลังการทดลอง พบว่า นักเรียนที่ผ่านการอบรมตามโปรแกรมการสร้างพลัง มีความเข้มแข็ง มีความจริงจัง มีความเชื่อมั่นในตนเอง และมีความกระตือรือร้นในการเป็นผู้นำด้านป้องกันการสูบบุหรี่ และมีความพร้อมในการให้คำแนะนำด้านป้องกันการสูบบุหรี่ แก่ นักเรียนคนอื่นในโรงเรียนโดยมีหน่วยงานสาธารณสุขสนับสนุนด้านวิชาการและวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินงาน การจัดโปรแกรมการสร้างพลังเป็นโปรแกรมที่จัดขึ้นเพื่อพัฒนาศักยภาพการเห็นคุณค่าในตนเอง พัฒนาการรับรู้อันตรายของการสูบบุหรี่ และพัฒนาความเชื่อในความสามารถด้านการป้องกันการสูบบุหรี่ จนทำให้นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นเกิดการเปลี่ยนแปลง ความสามารถด้านการป้องกันการสูบบุหรี่ได้อย่างเป็นระบบ

จากการศึกษาผลการใช้โปรแกรมการสร้างพลังเพื่อในการป้องกันการสูบบุหรี่อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม โดยประยุกต์กิจกรรมจากแนวคิดการสร้างพลัง การรับรู้และแรงจูงใจ การเห็นคุณค่าในตนเอง ทฤษฎีความเชื่อในสามารถของตนเอง การใช้ตัวแบบ (Modelling) พบว่าผลการทดสอบเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ซึ่งแสดงถึงประสิทธิผลของโปรแกรมการสร้างพลัง โดยพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยของระดับการเห็นคุณค่าในตนเอง การรับรู้อันตรายของการสูบบุหรี่ และความเชื่อในความสามารถด้านการป้องกันการสูบบุหรี่ ซึ่งผลปรากฏว่าเป็นไปตามสมมติฐานทั้งหมด และจากผลการติดตามหลังการทดลอง 1 เดือน พบว่าระดับคะแนนของการเห็นคุณค่าในตนเอง การรับรู้อันตรายของการสูบบุหรี่และความเชื่อในความสามารถด้านการป้องกันการสูบบุหรี่ ของกลุ่มทดลองอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้เพราะกลุ่มทดลองได้เข้าร่วมโปรแกรมตามแนวทางการสร้างพลัง ซึ่งเป็นรูปแบบโดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ เพื่อเปลี่ยนแปลงการป้องกันการสูบบุหรี่ไปในทิศทางที่มีประโยชน์และคุณค่า

03-vittaya 25 6/20/08, 11:35 AM
Black

เพราะเชื่อว่าการสร้างพลังเป็นกลวิธีหนึ่งที่สามารถส่งผลให้องค์กรเกิดความเข้มแข็ง

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าการเพิ่มพลังให้แก่นักเรียนมัธยมศึกษาต้นโดยการใช้โปรแกรมการสร้างพลังเพื่อพัฒนาศักยภาพในการป้องกันการสูบบุหรี่ ส่งผลให้นักเรียนมัธยมศึกษาต้นมีความสามารถในการเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันการสูบบุหรี่ ในโรงเรียนของตนเองได้อย่างมั่นใจ โดยมีหน่วยงานสาธารณสุขเป็นผู้สนับสนุนและเป็นผู้ประสานงานดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยมีข้อเสนอแนะ 2 ส่วน

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัย

1.1 ควรพัฒนาโปรแกรมการสร้างพลังซึ่งประกอบด้วยการจัดกิจกรรมพัฒนาศักยภาพของของนักเรียนมัธยมต้น ร่วมกับโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยใช้หลักการบริหารจัดการ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้มีการจัดทำแผนงานโครงการเข้าถึงนักเรียนให้มากที่สุด โดยดำเนินการในรูปแบบการบูรณาการสหวิทยาการและสหสาขาวิชาชีพ และควรมีการจัดหลักสูตรให้ผสมผสาน ยืดหยุ่น นำไปใช้งานได้ง่ายไม่ยุ่งยาก สามารถใช้ได้อย่างเหมาะสมกับบุคลากรหลายระดับโดยยึดคุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ โดยทุกคนที่จะเข้ารับการพัฒนาศักยภาพตามโปรแกรมการสร้างพลังควรมีใจและมีจิตสำนึกของการเห็นคุณค่าของความเป็นมนุษย์มากกว่าสิ่งตอบแทน

1.2 ควรมีการเสริมพลังในทางบวกโดยการเยี่ยมติดตามความก้าวหน้าและสนับสนุน ทั้งด้านข้อมูลวิชาการรวมถึงบุคลากรในการให้คำปรึกษาอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องเพื่อเป็นการให้กำลังใจแก่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่ผ่านการอบรมตามโปรแกรมการสร้างพลัง ในการดำเนินงานและมีการปรับปรุง พัฒนาในส่วนต่างๆ เพิ่มขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเพิ่มเติมเพื่อติดตามการเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนาโดยการจัดทำแผน ที่ประกอบด้วยกิจกรรมการติดตามอย่างต่อเนื่องในแผนปฏิบัติการประจำปีร่วมกันระหว่างหน่วยงานสาธารณสุข และโรงเรียน

2.2 ควรมีการวัดผลของการใช้โปรแกรมสร้างพลังอย่างต่อเนื่อง ในระยะเวลา 3 เดือน 6 เดือน ถึง 12 เดือน เพื่อดูประสิทธิผลของโปรแกรมให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

1. จงรักษ์ ณ หนองคาย. **การสร้างพลังชุมชนเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มประชาชน จังหวัดอุดรธานี.** วิทยานิพนธ์ ส.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2547.
2. ชะนวนทอง ธนสุกาญจน์. **หลักการดำเนินงานสุขศึกษาในโรงพยาบาล.** นนทบุรี : กองโรงพยาบาลภูมิภาค สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรงสาธารณสุข, 2539.
3. นัฐพล หาญโสภี. **โปรแกรมการสร้างพลังในการส่งเสริมพฤติกรรมการป้องกันการเสพยาแอมเฟตามินของนักเรียนมัธยม 2 จังหวัดสระบุรี.** วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2540.
4. นิตยา เพ็ญศิรินภา และสุภา พรหมทัศนานนท์. **แผนการสอนหลักสูตรสขศึกษาแบบมีส่วนร่วมหรือการศึกษาเพื่อการสร้างพลัง.** อุบลราชธานี : ม.ป.พ., 2541
5. บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และถวิลวดี บุรีกุล. **โครงการยกระดับการให้บริการสาธารณะของหน่วยงานรัฐและองค์กร**
6. ประกิต วาทีสาธกกิจ. **"ระบุคนไทยติดบุหรี่เพิ่มขึ้นทุกปี เฉพาะวัยรุ่นคนไม่สูบบุหรี่ แค่รับควันบุหรี่ก็มีสิทธิเป็นมะเร็ง"ไทยรัฐ.** 31 พฤษภาคม 2543. หน้า 7.

03-vittaya 26 6/20/08, 11:35 AM

Black